

ren. o, Wat angst kruip dat soms over zijn ziel, als hij zich indenkt wat het na vijftig en meer jaren zijn zal. Het is toch het Sion Gods, waarom het gaat, het is zijn volk, waar de slagen op aan zullen komen, het is de erve des Heeren, waartegen de machten uit de diepte zich al meer opmaken, en voor dat Sion werkt nu in zijn hart een teedere liefde, een zielsverleeftheid die hij niet van zich kan zetten, zoo sterk, zoo machtig, zoo overweldigend, dat eigen moeite en verdriet hierbij als wegvalt en hij vergeet, over eigen toekomst in het jaar, dat straks te komen staat, bezorgd te zijn. o, Hij zou wel al Gods volk in dat heilig oogenblik om zich willen vergaderen, om met al de gekenden des Heeren saam naar te knielen, één heilige heirschare, verzocht in het kostelijk bloed, om met allen saam zijn God als een stroom aan te loopen en priesterlijke handen op te heffen naar den Troon der ontfermingen. En al kan dit nu niet, toch is het hem, als zag hij in heilig visioen, in alle steden en in alle dorpen van ons land, die bidders en die bidderessen, elk in hun eigen huis of stulp neergebukt, of ook op hun ziekbed over Gods Woord neergebogen, om te danken, ja, want Gods goedertierenheid duurt al den dag, maar ook om te smeeken, om te pleiten, om hun God met het diep geoorde gebed hunner zielen aan te gaan, en te roepen: »Heere, behoud uw volk in het midden der dagen, het overblijfsel van uw Israël." En dat visioen is de waarheid, want zoo is de eenheid van de gekenden des Heeren, niet voor het oog, maar in het verborgene, in de uitgieting der ziel en in de worsteling der gebeden. Want hope naar den mensch is er niet. Naar wat voor oogen is, gaat alles onder, en is het voor het volk des Heeren op aarde afgescheiden. Maar op de knieën voor God is het zoo heel anders; dan is er niets dan triomf, dan is er enkel heerlijkheid, en zal, terwijl de wereld ondergaat, eeuw in eeuw uit, het volk des Heeren de stad op den berg zijn. Omdat God de Almachtige zijn volk als het zwart zijt oogen mint, blijft Hij de Hoorder, de Verhoorder onzer smeekingen, en wij blijven in onze angsten, maar ook in het onwrikbare vertrouwen onzer liefde roepen: »Verlos uw volk en zegen uwe erve, Heere, ja, weid ons, en verhef ons tot in eeuwigheid."

„O, Hoe groot is uw goed!"

[NIEUWEJAAR.]

o, Hoe groot is uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen; dat Gij gewrocht hebt voor degenen, die op U vertrouwen, in de tegenwoordigheid der menschenkinderen! Psalm 31: 20.

Het begin van weer een jaar. is nog iets anders dan wat we, jaar in jaar uit, op den gedachten onzer geboorte doorleven.

Wat ge noemt »jarig zijn" is een insnijding in uw persoonlijk leven. Dat gaat in hoofdzake alleen u aan, en eerst door u en om u de huisgenooten en vrienden die in u feestvreugde deelen.

Maar nieuwjaar is heel iets anders.

Ook dan begint er wel een nieuw jaar, evenals op uw jaardag; maar nu is het niet uw jaar dat zich vernieuwt, maar het jaar van allen saam. Gelijk dus op uw jaardag uw vreugde u afzonderd tot het gemeen, om een oogenblik het leven van gezin en kring zich om u als middelpunt te laten wendelen (iets wat sommiger egoïsme, o, zoo treurend vindt, en dat zoo menig kind, door gemis aan maat, bedierf) zoo treedt omgekeerd op nieuwjaar dat persoonlijke geheel op den achtergrond.

Om het eens zoo uit te drukken, op nieuwjaar is ieder jaar, omdat ieder het is, is het niemand.

Wat op dien dag verjaart, is veelmeer het aan allen gemeenschappelijke leven in onze burgermaatschappij, en zeer natuurlijk is daarom de wisseling des jaars het oogenblik voor de afsluiting van de boeken, en voor het opmaken van de rekening, en voor het zich afvragen, hoe men er aan toestaat, en met welke vooruitzichten men een nieuwe worsteling te midden van ons zoo drukkend maatschappelijk leven kan tegengaan.

Op zijn eigen jaardag denkt daar niemand om, maar als nieuwjaar wordt ingeluid, is het juist dat bange onderzoek, dat zooveel, te midden der winterkoude, het hoofd warm maakt.

En zelfs voor wie geen nering doet noch handel drijft, heeft die vraag soms iets beangstigends bij het tegenoverstellen van de registers onzer inkoop, in den vorm van het papier met de roode, nu ook wel blauwe lijnen.

Den staat van uw zaken, uw bezit nagaan, zeker: dat is ook voor Gods kind op zulk een tijdstip plicht. Slordigheid in zaken is een vlek op uw kindschap. En een der vruchten van het kruis moet zijn, dat ge ook uw zaken steeds kunt blootleggen, en dat alles voor Gods oog en der menschen oog in orde worden bevonden.

Maar toch daarbij laat Gods kind het niet.

Om zijn moed voor het leven te vernieuwen, heeft hij nog een anderen schat in te danken, en is het hem een weluit, juist op zulk een tijdstip, zich rijk in zijn God te gevoelen, en te waardeeren het geestelijk goed dat hij bezit in de overvloeiende genade zijns hemelschen Vaders.

Zodanig het daar niet toe komt is de lotbedeeling zoo ongelijk. De één overvloed en de ander pijnlijk arm, ook onder Gods kinderen.

Maar als nu die tweede, die hemelsche, die geestelijke schat nageliet en uitgewogen wordt, dan verdwijnt opeens dit verschil, om niet zelden in een tegenovergestelde uitkomst over te slaan.

Want het »goed van God", dat Hij zijn uitverkorenen toebeschikt, is voorwerpelij wel voor allen even groot, maar het scheeft zoo veel, dat de één dien schat nauwelijks met den vinger aanraakt, terwijl de ander er met beide handen in wist te delven.

En dan ja, komt het niet zelden voor, dat de rijke naar de wereld onder Gods kinderen, zich nauwelijks de moeite gunt, om ook maar even dien schat in te denken, terwijl omgekeerd de arme naar de wereld, lang niet altijd, maar toch soms, zoo diep in dien bepelchen schat ingroeft, dat zijn zielsweldde u verbaast.

Neen, het was niet in de dagen van zijn voor-spoed, maar veelmeer in een oogenblik van beklammenden angst naar het uitwendige, dat een man als David tot den uitroep kwam: »O, Hoe groot is uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen die U vrezen."

En met dat zeggen zei David er waarlijk niet te veel van.

Door genade in het geloof te mogen staan, is metterdaad zulk een boven alles te schatten rijkdom.

Ge merkt dat aan uzelf wel, als onder de veelvuldigheden des levens, door eigen schuld, de vlam des geloofs in u gaat rietogen. Dan zijt ge opeens zoo arm, zoo beroofd, zoo afgesneden van wat anders de weelde uwer ziel was. Maar ook, zoo keert het veerkrachtig, bezielend, heilgend geloof niet in uw borst terug, of het is of de sluizen des hemels opengaan, en of stroomen van vrede en genade u toevloeden.

Wie buiten het geloof staat, of ook wie nog niets anders dan een nagepraat geloof bezit, heeft van dien rijkdom der ziel geen denkbeeld. Hij hoort er wel van roemen, en die roem steekt hem wel aan, ook zingt hij er in het lied wel van mee, maar hij smaakt het, hij proeft het, hij geniet het niet. In die volle beek van weluit die elk van vreugde dronken maakt, heeft zich zijn ziel nooit gebaad.

Hij is langs dien stroom gegaan, maar hij waagde er zich niet in. Dat was hem te diep, te bedenkelijk, en juist daardoor diert hij de reine, rijke zielsontpanning en zielsverfrisching, die alleen het zich werpen in den stroom van Gods verkoren kinderen brengen kan.

»O, Hoe groot is uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen die U vrezen," maar dan ook voor hen alleen.

Het nieuwjaar ontluikt telkens weer ook voor u den eindpaal van uw leven. Met ons allen gaat het op sterven aan. De dood wenkt ieder uur. En de vraag: »Ontdek mij, Heere, hoe vele of hoe weinige de dagen mijns levens zullen zijn," beklemt ook met het oog op onze levensdaad, gedurig ons hart.

Al de wuthed onzer moderne wereld heeft dit *Memento mori*, d. i. deze herinnering aan onzen naderenden dood, nog altoos niet uit de wisseling van het jaar kunnen wegnemen.

De vraag: Zal dit jaar het jaar van mijn dood zijn? dringt zich nog altoos aan ons op met een angrijpend wesprenkendheid.

En nu, die gedachte aan den dood is uiteraard reeds schrikkelijk voor wie geen ander goed dan het goed der wereld kent. Want met den dood ontvalt dat alles u. Zelfs het liefste wat ge op de aarde hadt. »Naakt zijt ge uit uwa moeders lijf voortgekomen," naakt zult ge tot de aarde wederkeren.

Wie dan geen hemelsch goed kent, sterft doodarm, zelfs zonder een kleed om de schaamte zijner schuld voor God te bedekken.

Maar met Gods kind is het, juist als het daar aan toekomt, zoo heel anders. Wie in de armen der Eeuwige Liefde mag sterven, is in zijn sterfven zoo onnoodelijk rijk. Die gaat juist door zijn sterfven tot zijn schat in. Die verwisselt de lomp der aarde met het kleed der heerlijkheid. Deze behoefte en noodruft met den rijkdom en de weelde des hemels. Dien hart krijgt, voor wat hij op aarde achterliet, zijn God en zijn Christus en heel den kring der volmaakt rechtvaardigen.

Voor den smaad dezer wereld van zijn God een kroon.

Doch hietoe bepaalt zich het »goed van God" voor zijn kind niet. Niet enkel in het sterfven, ook reeds vóór het sterfven, maakt dat goed van zijn God hem zoo rijk.

»Veel wederwaardigheden, veel rampen zijn des vromen lot" op aarde, en hem allerminst wordt de nijpende zorg des levens gespaard. Omdat hij geen bastaard maar wel waarlijk een kind van zijn God is, moet de kastijding zijn deel zijn. Het leed moet hem zelf openen, en in dat leed moet hij, door de kracht van zijn geloof, den Naam van zijn God verheerlijken.

Maar al lijdt hij met de wereld, toch lijdt hij zoo heel anders dan de wereld.

Van hem zong de Psalmist het zoo naar waarheid: »In zijn krankheid verandert Gij zijn gansche leger." Want het is zoo heel iets anders, of er doode smart geleden wordt, of wel dat te midden der smart de Eeuwige Liefde u wondt zalven komt, u de levenskracht vernieuwt, uw ziel innerlijk vertroost, en u stillen, soeten, heiligen vrede doet indrinken, ook al is het dat een tranen van weemoed u oog vocht maakt.

Met uw God dan is alle lijden wel als een donkere wolk, maar omzoomd met gouden rand. De liefdelijkheid des Heeren HEEREN tot u doorbrekend. Eerst uw God in het onweder, dan uw God in den stormwind, maar dan eindelijk, onder en na het gebed, uw God in het suizen eener zachte koelte.

En ook buiten de ure van zulk acuut lijden, wat zaligheid is er niet in, als ge bij de dui-zend zorgen, die u overstelpen, bij de nooden en angsten die u achtervolgen, dat zware pak niet zelf, althans niet alleen hebt te dragen, maar uw Heiland het van u overneemt, uw hart er van ontlast, en u al uw zorgen en al uw nooden, van uw ziele af, doet wendelen op die eeuwige trouwe van uw Vader die in de hemelen is, die u toeroept, toeroept met zoo rust aanbren-gende stem: Ik zal het maken, op den berg mijner heerlijkheid zal het worden voorzien!

Ja, zelfs al is voor u op dit oogenblik van zulk een nood, van zulk een zorg geen sprake, dan nog is het zulk een weelde, het »goed van uw God" derdelichtig te zijn, ook al beklommt ge u alleen om den vrede uwer eigen ziel.

Of is er iets zaligers en heerlijkers op aarde, dan, heel alleen, eens zielsinnig en kinderlijk toevorstocht voor zijn God in het stil gebed te mogen verkeeren? Kent gij een aardse weelde die tegen die weelde der ziel ook maar van verre opweegt? Te mogen loven en lieven in uw smeekingen. Te mogen danken en alle ge-noten genade nog eens in uw flusterend woord voor uw God te mogen uitpreken. Den tijd te vergeten en in een enig oogenblik uw God te hebben ontmoet. Tot ge met Job ten altoe betuigen moogt: »Ik had U met het gehele mijner ooren gehoord, maar nu zie U mijn oog."

Grootere goed is er op aarde niet, althans niet voor wie in zijn God zijn *Hoogste Goed* leere kennen.

En dan blijft die volle gemeenschap wel niet. Het weelde leven doet telkens nevelen oprispen, en ons boos en schuldig hart vergelt onzen God, helaas, maar al te dikwijls tergende zonde voor zijn onuitprekelijke goedertierenheid.

Maar toch, de Heere blijft niet van verre staan. Altoos heeft Hij weer nieuw »goed" weggelegd voor die Hem vrezen. Dat ze in zijn tenten mogen wonen. Dat Hij ze dekt met de vleugelen zijner eeuwige ontfangen. Dat Hij ze verzaakt met zijn zalige gemeenschap. Dat Hij een vrede

die alle verstand te boven gaat in de aderen hunner ziel doet uitvloeien. Dat Hij ze vroolijk in den Geest en juichende maakt, ook waar ze gaan door de vallei der schaduws des doods.

Hij, de trouwe Herder.

Onze Vader die in de hemelen is.

o, Hoe groot is uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor hen die U vrezen!

CORRIGENDUM.

In de mediatie: *Goud en mirre*, staat in den aanhef der vijfde zinsede: Eenmaal als der menschen zoon onder menschen geboren; dit moet zijn: Eenmaal als des menschen zoon, enz.

Amsterdam, 28 December 1894.

Kerkelijke Deputaten.

IV.

In de Kerkenordening wordt voor de eerste maal van Deputaten gesproken in Art. 4, waar ten aanzien van Dienaren des Woords gehandeld wordt over de beroeping dergenen die tevoren in dienst niet geweest zijn, en dan de vierderlei handelingen, die tot hunne volledige en wettige beroeping behooren, achtereenvolgens beschreven worden. Als de tweede van die handelingen wordt genoemd »de examinatie of onderzoeking beide der leere en des levens, dewelke staan zal bij de Classe"; en daarop volgt dan onmiddellijk: »van overstaan van de Gedeputeerden der Synode of eenigen hunner"; terwijl in overeenstemming daarmee in Art. 49, waar de taak van de vaste en gewone Deputaten der Particuliere of Provinciale Synode omschreven wordt, hiertoe ook ge-bracht wordt: »om tezamen of in minder getal over alle examina der aankomende predikanten te staan".

Deze bepaling, zoowel de bijvoeging in Art. 4 als ook het gehele Art. 49, is eerst in 1619 door de Dordtsche Synode aan de Kerkenordening toegevoegd, naar aanleiding van het daarop betrekking hebbende gravamen, dat in de Acta der 158e Sessie vermeld wordt. De formulering, die ervan gegeven wordt in de Synodale Acta zelf (159e Sessie), nl. in de Hollandsche vertaling, is eenigszins anders dan de redactie, die daarna in de Kerkenordening inge-koemen is; want in die Acta wordt de taak der Deputaten aldus uitgedrukt: »om allen tezamen of in minder getal, alle de examina van nieuw aankomende predikanten bij te wonen"; »tegen ook nog meer letterlijk overeen-komst met den oorspronkelijken Latijnschen tekst: »ut aut omnes simul, aut nonnulli ex ipsorum numero, omnibus intersint examina-bus eorum, qui ad ministerium verbi primum admittuntur." Maar het onderscheid bestaat, gelijk ieder zien kan, alleen in de woorden; wat de zaak betreft, is er geen verschil: »over een examen staan" is m. a. w. »een examen bijwonen", en »ten overstaan van" is geheel hetzelfde als »in bijzijn van".

Intusschen al kwam deze bepaling eerst in 1619 in de Kerkenordening, het was toch reeds veel vroeger hier te lande regel ge-weest, dat, wanneer de Classe het zooge-naamde peremtoire examen afnam, Synodale Deputaten daarbij officieel tegenwoordig waren. Dit kan blijken, b. v. uit de uitge-geven Acta van de Particuliere Synode van Zuid-Holland; waarin telkens van die tegenwoordigheid wordt gesproken, en te dien aanzien besluiten vermeld worden.

Daarop te letten, kan ook thans nog van belang geacht worden. Holland, en vooral Zuid-Holland, was destijds verreweg de grootste, de machtigste, de meest invloed-rijke, de toongevende provincie, ook op kerkelijk gebied; en op dit gebied nog zooveel te meer, doordat hier, veel vroeger dan bijna overal elders, de Gereformeerde kerken zich in vrijheid hadden kunnen or-ganiseeren, en doordat zij een aantal uit-neemende Dienaars hadden. Dienovereen-komstig waren de meeste regelingen, die na 1571 aan de Kerkenordening zijn toegevoegd, dan ook uit Holland afkomstig, d. w. z. al-daar reeds veel vroeger ingevoerd, aan de proef der ervaring onderworpen en naar be-vind van zaken gehandhaafd of gewijzigd. En tot recht verstand van die regelingen in hare geschiedenis vaak zeer leerzaam. Dit geldt ook van de bepaling over de tegenwoordigheid van Synodale Deputaten bij de peremtoire examens. Om haar zoo-veel mogelijk toe te lichten, wordt hier dus overgenomen al wat de Zuid-Hollandsche Synoden reeds vóór 1619 te dien aanzien bepaald hebben.

De genoemde bepaling is in Zuid-Hol-land ingevoerd door de Synode, die in 1591 te »Gravenhage gehouden is; hetgeen in hare Acta (Art. 28, of, volgens eene andere nummering, Art. 28 en 29) aldus vermeld wordt: »Proponenten ende examen. Daar is ook bij occasie voorgevallen (of, volgens eene andere lezing, »questie voorgevallen") van de proponenten ende propositionen hier ende daer in diverse plaatsen ende van het examen derghenen, die tot den dienste des woords Gods worden toegelaten.

»Ende is goetgevonden, opdat niemandt lieverdecht ende onbequaem tot den dien-ste geadmiteert worde, dat het examen van almalke geschieden sal bij den Classe, ten overstaan der gedeputeerde des Synodi of eenige derselven. Ende sovele de proponenten aengaet, sullen de kercken toezien met advijs haers classis, dat gheene om te proponeeren worden toegelaten, dan die oprecht zijn in de bekentnisse des ghe-loofs ende ervaren in den Catechismo met stichtelicken wandel, ende dit alles bij provisie totten naesten generalen synodum".

Wat er over het hier mede genoemde praeparatoire examen later bepaald is, laten we nu verder rusten, om alleen te vermelden, wat op de Synodale Deputaten betrekking heeft. Dus, uit de Acta der Synode, die in 1593 te Den Briel gehouden is

»Van de onkosten der gedeputeerde des synode, staende over d'examen eniger nieugeroepene predikanten. — De ghedeputeerde hebben oock verhaelt, dat sy ghestaen hebben over d'examen eniger personen, die tot den dienst des woorts Godes nieuwelijcx beroepen syn geweest in verscheiden classen, ende is by de ver-gaderinge goetgevonden, dat de onkosten, die by de gedeputeerde des synodi gedaen sullen werden om te staen over d'examen eniger nieugeroepene predikanten, sullen gedragen werden by degene, die sulcx examen versoecken, tzy classe, kercke off geexamineerde personen, naer discretie der classen, daeronder d'examen gedaen wordt."

Voorts, uit de Acta der Synode, die in 1594 te Rotterdam gehouden is (Art. 4 en 20):

»Onkosten vant examen. Sooveel de onkosten der gedeputeerde des synodi aengaet over dengen, die geexamineert sullen worden tot den kerkendienste, wie dat deselve dragen sal, is wijder verclaringe ge-daen op tzene in den synodo in den Brille art. 9 hiervan geordineert was, te weten dat de gedeputeerde des synodi daerine sullen mogen discretie gebruycken ten an-sien van de gelegenthyt van de geexami-neerde off van den classen, daert examen geschiet.

Examinatie. De namen dergenen, die geexamineert ende tot den kerkdienste gepromoveert worden, sullen de ghedeputeerde des synodi, die over alsulcken exa-minatie staan, aenteeckenen ende jaerlijcx den synodo te kennen geven om register daervan te houden ende daerby goede toesichte nemen, dat niet lichtelycken de examinatie in den classibus gepasseert worde noch onbequaem toegelaten worden, wel-verstaende dat alle examina aller dergener, die tot den dienste gepromoveert sullen wor-den, overal geschieden sullen bij den clas-sen ende dat voortaan ten overstaan van twee gedeputeerde des synodi".

Daarna is er over de zaak weder ge-handeld, mede naar aanleiding van gerezen moeilijkheden, in de Synode van 1596 te Delft, waarvan in de Acta dit bericht wordt (Art. 43 en 44):

»Gemeene misbruycken te weren. Gedeputeerde des synodi sullen staen over alle examina. — Is ter oorsaecke van eenige gevallen (of, volgens eene andere lezing, »gemeene") misbruycken goetgevonden, dat voortaan de gedeputeerde des synodi alsoo-wel sullen geroepen worden overt examen der studenten van Leyden, die bij den classe aldaer souden mogen worden geexamineert, als van andere. Ende alsoo de gedeputeerde van Noordhollandt daerover begeerden te weten, of niet hare gedeputeerde mede van gelycken en souden geroepen worden overt examen van sommige studenten, wanneer sy in haren quarterien in den dienst gebruyct souden worden, is geantwoordt: ja. Maer dewyl die van Noordhollandt dese orde van de gedeputeerde des synodi over alle examinatie te committeeren noch niet en hebben, sullen de gedeputeerde des synodi hierane voortgaan sonder prejuditie van die van Noordhollandt, ter tyt toe dieselve orde mede onder, henlyuden in trein ge-brocht sal wesen.

»Proponenten, hoe toe te laten tot het peremtoire examen. — Sullen geen propo-nenten voortaan tot het volcommen examen, dat in t'bywesen der voorsz. gedeputeerde geschiet, toegelaten worden, tensy deselve eerst by den classen eenichzins beproeft syn, off sy in examina sullen connen ter rede-lycker wyse bestaen."

Het vermelde besluit van Art. 43 had betrekking op een bezwaar van de Classe van Leyden; welk bezwaar gegrond was op Art. 18 van de Kerkenordening, nl. naar de toen geldende redactie van 1619 luidt dit artikel (thans Art. 30): »In de kerken waar meer belwame predikanten zijn, zal men het gebruik der propositionen aanstellen, om door zulke oefeningen eenigen tot den dienst des Woords te bereiden, volgende in dezen de orde daarvan door deze Synode specialijk gesteld"; door welke laatste woorden verwezen werd naar het besluit der Dordtsche Synode, dat als Art. 8 in de Kerkenordening was ingevoegd: »Men zal geen schoolmeester, handwerkslieden, of anderen die niet gestudeert hebben, tot het predikambt toelaten, tenzij dat men ver-zeker is van hunne singuliere gaven", enz. In het genoemde Art. 20 waren echter die elf laatste woorden eerst in 1619 daaraan toegevoegd; en in plaats daarvan had de redactie van 1586 (Art. 18): »Wel verstaende, dat gheen Proponenten die gemeente openbaerlyck vanden Predick-stoel sullen leeren, dan die wettelijck gheexamineert ende bequaem ghekent zijn inde Universiteit ofte Classe; ende en sullen nochtans haer niet vorderen die Sacramenten te bedien-nen, totter tyt toe sy volcomelijcken beroe-pent ende bevestight zijn". Nu was het destijds zeker geenszins de algemeene regel, dat studenten in de Theologie aan de Aca-demie niet slechts studeerden maar ook een theologisch examen aflegden. Maar indien er waren, die zulks wel gedaan had-den, dan meende men in Leiden, dat ten hunnen aanzien een kerkelijk examen met zooveel waarborgen niet noodig was, daar-toch de kerken zelver met de Leidsche Academie altijd bijzonder gerekend hadden, in hare Generale Synoden getoond hadden op de tegenwoordigheid van professorale adviseurs zeer gesteld te zijn, en nog geenerlei reden hadden de Leidsche hoog-leeraren (destijds L. Trelcatius, F. Junius en F. Gomar) ook maar eenigszins te wan-trouwen; zoodat uit hetgeen in de Kerken-ordening zelf over het praeparatoire exa-men bepaald was, wel mocht afgeleid wor-den, dat er bij het peremtoire examen van reeds aan de Academie geexamineerde stu-denten geen Synodale Deputaten vereischt werden Door de Zuid-Hollandsche kerken

werd dit echter niet toegegeven. En van daar het reeds vermelde besluit der Delft-sche Synode van 1596.

Hierover, en voorts over de taak der Synodale Deputaten, staat dan verder in de Acta der Synode, die in 1597 te Schoon-hoven gehouden is (Art. 18, 19 en 24):

»Examinieren der studenten tot Leyden met overstaan der gedeputeerden des Synodi. — De classis van Leyden hadde sich beclaeght by de gedeputeerde over de resolutie, art. 43 [van de Acta der vorige Delftsche Synode] ghecomen, belanghende het examen der studenten, die men wil ghe-bruycke tot den dienst der kercken. Maar hare redenen, hier ghehoort ende overghe-weghen, en syn niet gheoecelisaem gheacht, want de vergaderinge verstaet, dat het overstaan van eenighe ghedeputeerde des synodi over d' examinatie der studen-ten, die by de professoren ende de classe gheschiet, niet en strijdt teghen den 18en art. des generalen synodi, ghelyck die van Leyden meenen; dat oock de professoren noch de classis hierdoor niet vercoort syn, maer dat het diend tot meerder verseeckert-heyt van de bequaemheyd der dienaeren. Persistert daeromme de synodus by hare voorighe resolutie. Ende sullen de ghedeputeerde aen den classen van Leyden schrijven, dat se sich conformere met an-dere classen ende gheen swaricheyt meer en maecte.

»Prediken der proponenten. — Belan-ghende het prediken der proponenten sullen de classen wederomme haer vermaendt houden, dat se tselve niet en laten ghe-schieden, tensy datter een professor ofte predicaent by sy om redenen, in den voor-leden synodo verhaelt (hoofdzakelijck hierop neerkomende, dat het prediken van propo-nenten alleenlyck om henzelfen te oefenen geschiedde).

»Examen der nieuw aengecomen diena-eren. — Noch hebben de ghedeputeerde aengegeven de examinatie der nieuwer aengecomen dienaeren, over welke sy dit jaer ghestaen hadden. Ende is opt voorstellen derselver (ter occasie van tghene hen in de voorgaende [of, volgens eene andere lezing, »voorgaende handelingen"] was voorgevallen) goetgevonden by dese vergaderinghe, dat voortaan alle die diena-eren des classis, sooveel doenlycken is, sich sullen laten vinden by de examinatie, ten eynde sy alle van de ghelegentheyd des geexamineerden kennis moghen draghen ende met ghemeeene stemme advyseren, item dat de lidmaten des classis stemmen sullen, naerdat de ghedeputeerde des synodi eerst haer advys gegeven sullen hebben. Worden oock alle classis midts desen ver-maendt wel toe te sien, dat sy volghende de voorgaende synodale ordonnance eerst in hare vergaderinghe wel beproeven ende oefenen dughenen, die ter examinatie ghe-stelt sullen worden."

Dat de Classe van Leiden haar bezwaar bleef volhouden, maar tevergeefs, blijkt uit de Acta der Synode van 1598 te Dor-drecht (Art. 12):

»Examen der studenten theologiae. De Classis van Leyden vindt haer alsnach bezwart, soo haere ghedeputeerde in den Synodo verclaerden, over de resolutien van de twee voorgaende synoden, art. 43 ende 18 respectie, belanghende het examen der studenten theologiae. Dan alsoo de synodus gheen gewichtighe redenen can verstaen, waarom sy deselvide soude veranderen, soo heeft sy goetgevonden by de voorgaende resolutie te blijven. Ende syn de ghedeputeerde des synodi gheclat den classi van Leyden naerder bericht te doen van der ghelegentheyd der saecke ende meteenen de professoren theologiae aen te spreken om hen te verclaren, dat de voorgehoerde resolutien alleene de classen raken, de syno-dus hare autoriteyt in texaminieren latende onvermindert, ghelyck men hare E. oock zal aendienen de oorsaeken ende motyven, dewelcke den synodum eyghentlijck be-weeght hebben om over het examen der studenten ofte proponenten (wanneert int classe gheschiet) twee ghedeputeerde des synodi te ordonneren. Is oock den voorsz. ghedeputeerden opgeleydt de classe van Leyden te vermanen, ghelyck oock de synodus midts desen alle classen ende kere-ken van Suydhollandt vermaendt, dat sy gheen proponenten openlyck voor den volcke sullen laten predicken dan in teghenwoordicheyt van eenen professor theolo-giae ofte dienaar des woorts om redenen, in de acten des synodi van tjaar 96 ver-vaeft."

Het gevolg van dit besluit wordt ver-meld in de Acta der Synode, die in 1599 te »Gravenhage gehouden is, hoewel het aldaar verkeerdlyck is genoteleerd (Art. 7):

»Classis van Leyden. — De classis van Leyden heeft aangenomen d'onderlichtinghe, van weghen des synodi haer ghedaen, be-langhende d'examinatie der studenten ende proponenten theologiae, doch sonder prej-uditie des generalen synodi ende der faculteyt der h. theologiae, als willende voor absolute geexamineerde dienaeren erkennen ende ont-faughen degene, die van den professoren geexamineert sullen syn. Waeriane de syno-dus tevreden is, wanneer examen ghedaen is van de geheele faculteyt der theologiae ende niet van eenen professor alleen."

Dese notuleering was blijkbaar onjuist; gelijk dan ook opgemerkt werd bij de resumtie der Acta in de volgende Synode, die in 1600 te Leiden bijeenkwam, en in wier Acta nu werd aangeeteekend (Art. 7):

»Gheexamineerde bij de faculteyt der theologiae. — Roerende den 13 art. [in de gewone nummering art. 7] is beslooten dat men nae den woorden: *over absolute ghe-examineerde dienaeren*, stellen sal deze woorden: *sooveel de sufficiantheyd der weten-schap der leere aengaet*. Want de synodus noijt verstaen heeft, dat iemandt simpellicy gehouden mach worden voor genoegh ghe-examineert ende bequaem tot den dienste, dan die van den collegio pastorum (dat is

van den classis oo-ende op kendt sal te zijn."

En clas-putaten o Synode v.

»Publyc de haer [van de

oeffeninge den, dat werde son-leer ende

plaatse va theologiea expresselic examen be-nighe oeff

also pra-minsten a-van noode

exerceert geexamine toegelaten

gehouden ten minst

vooren te voorsz-exa-ende geley

mineert su

De bep Holland n

examens den bigge

aangaand hetgeen e

trekking l Deputaten

Archief va 7, blz. 5

Hieruit ech den overge

deels slecht Synode ge

lijk is er b die van an

er in den t feitelijck me

erde, en toen helat de Synod

gedressen sientigen Fr del woorts

ende met den"; wa met de ke

naar, den nalis. De

»Genaed Christum.

»Eersam ende med

»Het is Fithius Di

Alfen som dat in de

Propont. Dicnst, soo

gevoerd wij met n

ordineren d na gebruij

mits voor Classe voo

haer tot t gadering

aldus ons wij twee

na onderli men soude

tot het v luyden dae

wij verstaet de twee G

om op de Alfen, alwa

geleit: Ma der vier 2

Dienaer in nen Leiden

de exami ende dat

niet en be gerapporte

over verwo sulx te st